

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 882 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarini tashkil etishning nazariy asoslari	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	27
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari	32
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida)	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari	50
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	

Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi	154
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	

Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саитхамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globallashtirish sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammot qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Iloxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	

Transport Decarbonization Strategy.....	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asalxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	

Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish Xamidova Z. U.	495
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati..... Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	501
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi..... Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	505
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish..... Shaymatova Nargiza Ashurovna	511
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari..... Shodmonova Odina G'ofur qizi	516
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili..... Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	520
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati..... Eldor Uskanov	525
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari Yusupova Jamila Karamatdinovna	530
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida) Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	534
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash..... Sobirov Azizbek Avzbekovich	541
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari..... Gadaev Ismat Yadgarovich	548
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	551
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari..... Kobilova Nasiba Xurramovna	554
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	561
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market..... Musyeva Shoira Azimovna	566
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi..... Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	570
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish..... Rashidova Xadicha Tursunalievna	575
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari Raxmanov Mexridin Sindarovich	581
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba..... Tashmatov Rustam Xusanovich	586
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	592
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti..... Zilola Jumanova	595
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан Абдуллоев Фуркат Олимджонович	602
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана..... Кадиров Алишер Исмаилович	607
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов Раупов Жамшид Рашидович	611

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar.....	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abduraimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	

Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонов Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	819
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptoalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	835
Berdiqulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С.С.	

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI KO'PAYTIRISHNING ASOSIY YO'LLARI

Ibromimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li

Namangan muhandislik texnologiya instituti
"Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti" ixtisosligi bo'yicha
2-kurs yanch doktoranti

Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li

Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohlar bo'yicha)
yo'nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Maqolada O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini o'rni va ahamiyati, Respublikada qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash, qayta ishlash, ko'paytirish va shu sohalarini rivojlantirish yo'llari, qishloq xo'jalik mahsulotlarini hududlar bo'yicha ko'rsatkichlari, qishloq xo'jalik mahsulotlarini ma'lum davrdagi o'rtacha narxlar, qishloq xo'jalik mahsulotlarini ko'paytirishdagi muammolar va yechimlar tahlil qilingan. Qishloq xo'jalik mahsulotlarini ko'paytirishda investitsiya, innovatsiyani va modernizatsiyani o'rni, qishloq xo'jalini mahsulotlarini ko'paytirishda turli tadqiqot metodologiyasi ni o'rganish mavzusi bo'yicha tadqiqot olib borilgan.

Kalit so'zlar: Qishloq xo'jalik mahsulotlari, qishloq xo'jaligi, islohotlar, xo'jaliklar, innovatsiya, investitsiya, ekstensiv, intensiv, chorvachilik, dehqonchilik, baliqchilik.

Abstract: In the article, the role and importance of agricultural products in Uzbekistan, ways of preserving, processing, increasing and developing agricultural products in the Republic, indicators of agricultural products by region, average prices of agricultural products in a certain period, problems and solutions in increasing agricultural products were analyzed. A study was conducted on the topic of studying the role of investment, innovation and modernization in the increase of agricultural products, various research methodologies in the increase of agricultural products.

Key words: Agricultural products, agriculture, reforms, farms, innovation, investment, extensive, intensive, animal husbandry, farming, fishing.

Аннотация: В статье рассмотрены роль и значение сельскохозяйственной продукции в Узбекистане, способы сохранения, переработки, увеличения и развития сельскохозяйственной продукции в республике, показатели сельскохозяйственной продукции по регионам, средние цены на сельскохозяйственную продукцию в определенный период, проблемы и пути решения в был проанализирован рост сельскохозяйственной продукции. Было проведено исследование на тему изучения роли инвестиций, инноваций и модернизации в увеличении производства сельскохозяйственной продукции, различных методологий исследования в увеличении производства сельскохозяйственной продукции.

Ключевые слова: Сельскохозяйственная продукция, сельское хозяйство, реформы, фермерские хозяйства, инновации, инвестиции, экстенсивное, интенсивное, животноводство, сельское хозяйство, рыболовство.

KIRISH

O'zbekiston qishloq xo'jaligi merosiga ega va mintaqaning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Iqlim o'zgaruvchanligi va aholi sonining o'sishi bilan bog'liq muammolar tufayli mamlakatda qishloq xo'jaligi mahsulodligini oshirish bo'yicha samarali strategiyalarni o'rganish va amalga oshirish zarurati mavjud.

Qishloq xo'jaligining ishlab chiqarishida yirik tovar xo'jaliklari qatorida ko'p miqdorli aholi, dehqon va fermer xo'jaliklarining shakllanishi va faoliyat ko'rsatishi sohada mahsulot tayyorlash tizimini ham tubdan yangilanishiga undamoqda.

Chunki qishloq xo'jaligida mahsulot yetishtirish bilan bir qatorda uni tayyorlash, saqlash, qadoqlash va iste'molchilarga talafotsiz yetkazib berish muhim ahamiyatga egadir. Ayniqsa, tez buziladigan va transportda tashishi noqulay bo'lgan mahsulotlarning qishloq xo'jaligida yetishtirilishi mahsulot bozoriga xizmat ko'rsatish tizimida raqobat muhitini kuchayishini taqozo etadi.

Hozirgi vaqtda Respublikamizda yetishtirilayotgan meva-sabzavotlarning bir qismi iste'molchilarga yetib bormayapti. Respublika meva-sabzavotchiligidagi yuzaga kelgan ko'plab noqulay sharoitni bartaraf etish, sohaning barcha infratuzilma tarmoqlari va mahsulot bozorini takomillashtirishni talab qiladi ^[1].

Qishloq xo'jaligida takomillashtirish natijasida mahsulot yetishtirishdagi xarajatlar tez orada o'zini qoplaydi, bu tarixiy amaliyotlar natijasidan ma'lum. Yirik shaharlarda to'la infratuzilma xizmatlari majmuiga ega bo'lgan ulgurji qishloq xo'jaligi mahsulotlarining bozorini tashkil etilishi va ularning o'zlari mahsulot tayyorlash, saqlash hamda ulgurji (yoki chakana) savdo bilan shug'ullanishlari yuqori samara berishi mumkin. Bunday bozorlarda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qadoqlash, navlarga ajratish va nostandart tovarlarni qayta ishlashini yo'lga qo'yishi ularning samaradorligini yanada oshiradi. Bu bilan birga yangi ish joylari yaratilishi mumkin. Eng muhim qadoqlash natijasida mahsulotning qayta ishlash va saqlanishi qulaylashadi ^[2].

Dehqon bozorlarini o'zaro kooperatsiyalashuvlari asosida tez buziladigan mahsulotlarning qayta ishlash sexlarini va qishloq xo'jaligi mahsulotlarining saqlash omborlarini qurish yoki ijaraga olishni yolg'a qo'yish katta ahamiyat kasb etmoqda. Chunki ayni paytda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash omborlaridan foydalanish darajasi juda pastdir.

Qishloq xo'jalik mahsulotlarini ko'paytirish siyosiy va iqtisodiy hamda ijtimoiy ahamiyatga ega. Bu muhim muammoni hal etishning asosan ikki yo'li mavjud:

Ekstensiv yo'l. Ya'ni, ekin maydonlarini, chorva hayvonlari bosh sonini ko'paytirish hisobiga yalpi mahsulot hajmini ko'paytirish. Bu usulni adabiyotlarda Amerika usuli, deb ham atashadi. Lekin uning rivojlantirilishi ayrim ishlab chiqarish resurslari, jumladan, yer va suv resurslari tabiatan cheklanganligi sababli to'liq ta'minlanmaydi.

Bu usulda qishloq xo'jalik mahsulotlari hajmini ko'paytirish uchun moddiy mablag' hamda mehnat sarflari asosan yangi yerlarni o'zlashtirib, qishloq xo'jalik ishlab chiqarishi muomalasiga kiritishga hamda chorva hayvonlari bosh sonini ko'paytirishga qaratiladi ^[3].

Intensiv yo'l. Ya'ni, foydalanilayotgan yerlarning unumdorligini oshirish, fan-texnika, samarali texnologiyalarni joriy etish natijasida mavjud resurslardan oqilona foydalanish, ularning unumdorligini yuksaltirish, chorvachilikda zootexnologiya, veterinariya ishlarini rivojlantirish asosida hayvonlarning maxsulodligini oshirish. Bu usulni adabiyotlarda, Prussiya yo'li, deb ham ataladi. Qishloq xo'jalik mahsulotlarining hajmini ko'paytirish, sifatini yaxshilash, asosan, moddiy, mablag' va mehnat sarflarini, fan yutuqlarini, yangi texnikalarni hamda ilg'or texnologiyalarni, hayvonlarning nasl va zotlarini, o'simlik navlarini yaxshilashga qaratish orqali, binobarin, qo'shimcha investitsiyalarni amalga oshirish hisobiga ta'minlanadi ^[4].

Kerakli tizimli tadbirlar o'z vaqtida, sifatli amalga oshirilishi natijasida o'simlikchilik, chorvachilik mahsulotlari miqdorining ko'payishi va qiymatining oshishi ta'minlanadi.

Qishloq xo'jalik mahsulotlari hajmining o'sishi ular ichki va tashqi talabni qondirish maqsadida ko'proq sotilishini ta'minlaydi. Natijada o'simlikchilik, chorvachilik mahsulotlarining tovarlilik darajasi oshiriladi.

Bundan tashqari korxonalarning o'zlari yetishtirgan mahsulotlarini sotish bilan shug'ullanuvchi uyushmalar tashkil etishlari mumkin. Uyushmaga kiruvchilar uchun erkin, qulay sharoitlar yaratilishi lozim. Bunday uyushmalar mahsulotlarni sotishda erkin raqobatli bozor vujudga kelishida muhim o'rin tutadi.

MAVZUGA OIDA ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini ko'paytirish, saqlash, qayta ishlash sohalarni yanada rivojlantirish yo'llari, Shuningdek, g'alla, don-dukakli, moyli, ildizmeva, yem-xashak, zabzavot va poliz ekinlari, ho'l va rezavor mevalar, kartoshka mahsulotlari hamda sut va sut mahsulotlari biokimyosi bo'yicha tadqiqot ishlari yoritib sohani yanada rivojlantirish bo'yicha yaxshi takliflarni ilgari surgan olimlardan R.A.Alimov, M.T.Sagdinov, B.A.Adilov. Hasanova N.Qishloq xo'jalik mahsulotlari ko'paytirishda qishloq xo'jaligini modernizatsiyalashda investitsiyalarni o'rnini tadqiqot qilib ijobiy va yaxshi takliflarni yoritib berganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy izlanish jarayonida aniq faktlar asosida tadqiqot o'tkazishda ma'lumotlar guruhlariga ajratish hamda iqtisodiy matematik usullar, iqtisodiy statistik usullardan foydalanilgan.

NATIJA

O'zbekistonda qishloq xo'jaligida Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari ishtirokida tuzilgan bitimlarning umumiy hajmi 644,2 mlrd so'mni tashkil qildi [8]. Davlat xaridlari tizimlarida o'tkazilgan elektron savdolar natijasida budjet va korporativ buyurtmachilarining qariyb 102,4 mlrd so'mlik mablag'lari tejaldi [7]. Respublika aholisining aksariyat qishloq xo'jaligi mahsulotlarga bo'lgan ehtiyoji hali ham to'liq qondirilmaydigan bo'lsa ham lekin ehtiyojni qisman qondishga erishilmoqda. Ularning ayrimlarini chetdan olib kelib, sotish orqali ehtiyojlarni qisman qondirishga erishildi. Bu asosan don, qand, shakar mahsulotlariga, katoshka va chorvachilik mahsulotlariga, ayniqsa, go'sht va sut mahsulotlariga tegishlidir. Shuning uchun barcha turdagi korxonalarda qishloq xo'jalik mahsulotlari yetishtirishni ko'paytirish eng dolzarb muammolardan bo'lib qolmoqda[9]. Quyidagi 1-jadvalda O'zbekistonni qishloq xo'jaligida mahsulotlari ishlab chiqarish hududlar kesimida berilgan va o'zgarishlar, rivojlanish bo'lsa ham mahsulotlar yetishmovchiligi yuz bermoqda. Jadvalda ko'rsatkchlardan Qoraqalpog'iston respublikasini oladigon bo'lsak 2019-yilda ko'rsatkichi foiz 107.0 ni ko'rsatgan keying yillarda foiz tushgan 2022-yilga kelib 103.7 foizni ko'rsatgan bu, albatta, mamlakatda aholini ko'payishi, qishloq xo'jaligidagi asosiy muammolardan suv yetishmovchiligi, texnologik yetishmovchilik va boshqa muammolar tufayli haliyam o'sishni ko'rsatkch foizi kamaygan O'zbekiston Respublikasi bo'yicha ko'rsatkch 2021-yilda 103.9% ni 2022-yilda esa 103.6 %ni ko'rsatgan afsuski foiz 0.3 % ga kamayganini ko'rishimiz mumkin. Albatta, bunday natijalar Respublikani boshqa hududlarida ham qaysidir yillar oralig'ida shunday foizlar kamayganligi kuzatilgan. Bunday kamchiliklarni bartaraf etishda aniq tizimli strategiyalarni amalga oshirib natijalarni ijobiy tomonga o'zgartirish kerak[6].

1-jadval: Hududlar kesimida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarishning o'sish sur'atlari (o'tgan yillarga nisbatan foizda)

Hududlar	2018-yil	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil
O'zbekiston Respublikasi	100,2	103,3	102,7	103,9	103,6
Qoraqalpog'iston Respublikasi	100,6	107,0	102,3	104,2	103,7
Andijon	106,3	103,0	101,1	104,5	102,3
Buxoro	102,9	103,6	101,9	104,7	103,9
Jizzax	99,7	106,4	102,7	104,2	101,8
Qashqadaryo	96,5	101,4	103,7	101,3	104,9
Navoiy	102,1	101,6	103,3	104,4	103,8
Namangan	102,2	102,7	104,0	107,0	105,7
Samarqand	94,1	103,1	102,5	103,1	102,3
Surxondaryo	97,2	103,5	105,3	104,2	101,7
Sirdaryo	96,5	108,4	101,8	103,8	103,9
Toshkent	98,8	101,1	100,1	104,1	104,2
Farg'ona	109,7	103,5	104,9	103,2	104,9
Xorazm	98,0	103,8	101,7	102,9	103,9

Manba: O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzilgan.

Hududlar kesimida mahsulotlarni yetishtirish hajmini va summasini korish uchun 2022-yilning Namangan viloyati misolini oladigon bo'lsak qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)larining umumiy hajmi 18 713,2 mlrd.so'mni, shu jumladan, dehqonchilik va chorvachilik, ovchilik va ushbu sohalarda ko'rsatilgan xizmatlar – 17 389,6 mlrd. so'mni, o'rmon xo'jaligi – 1 280,1 mlrd. so'mni, baliqchilik xo'jaligi – 43,5 mlrd. so'mni tashkil qildi. Viloyat qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlari hajmi 2021-yilning mos davriga nisbatan 104,8%ga o'sib, respublika ko'rsatkichi tarkibida Namangan viloyatining ulushi 7,5% tashkil qildi.

Hisobot davrida ishlab chiqarilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 17 311,9 mlrd.so'mni shu jumladan, dehqonchilik mahsulotlari 9 248,4 mlrd.so'm va chorvachilik mahsulotlari 8 063,4 mlrd.so'mni tashkil qildi.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik mahsulotlarining eng yuqori hajmi Yangiqo'rg'on tumani (2694,6 mlrd.so'm) va Namangan shahrida (2111,9 mlrd.so'm) qayd etildi.

Viloyat ko'rsatkichidan yuqori o'sish sur'atlari Yangiqo'rg'on (106,9%), Norin (106,1%) va Uchqo'rg'on (105,7%) tumanlarida, past o'sish sur'atlari esa Chust (104,0%), Kosonsoy (104,0%) va Mingbuloq (104,1%) tumanlarida kuzatildi. Aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 5 810,1 ming so'mni tashkil etdi ^[10].

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 46,6% chorvachilik, 53,4% dehqonchilik faoliyati hissasiga to'g'ri keladi. Hisobot davrida dehqonchilikda barcha toifadagi xo'jaliklar tomonidan 468 ming tonna don va dukkakli don mahsulotlari, 613 ming tonna sabzavotlar, 257 ming tonna kartoshka, 65 ming tonna poliz, 218 ming tonna meva va rezavorlar va 95 ming tonna uzum yetishtirildi.

Shuningdek, chorvachilikda barcha toifadagi xo'jaliklar tomonidan tirik vaznda 132,1 ming tonna go'sht, 577,9 ming tonna sut, 489,3 mln. dona tuxum va 3356,1 tonna baliq ovlandi.

Jami qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi yo'nalishida faoliyat yuritayotgan korxonalar soni 3064 ta ga yetib, mamlakatdagi jami faoliyat yuritayotgan korxonalarning 8,5% ni tashkil etdi. Viloyatning ayrim turdagi qishloq xo'jalik mahsulotlari uchun narxlarni so'mda 2- jadvalda ko'rishimiz mumkin.

2-jadval: Ayrim turdagi qishloq xo'jalik mahsulotlari uchun narxlar, so'm

Mahsulot nomi	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Guruch	10092	10083	10569	18367
Arpa	2843	3097	3974	4278
Bug'doy	3255	3295	4124	4059
Jo'xori	3313	3556	4190	4262
Oliy navli bug'doy uni	5386	5662	7146	9148
1-navli bug'doy uni	4120	4236	5612	6681
1-nav bug'doy unidan non	3137	3155	4296	5783
Mol go'shti	59082	62337	66371	74377
Qo'y go'shti	61937	64979	69723	78046
Tovuq go'shti	21844	23701	25621	30500
Turli baliqlar	20817	25956	28705	36610
Sariyog'	50402	51446	51476	66207
Limon	18647	24245	23504	22664
Olma	9802	11844	10262	11512
Nok	20068	22799	21032	26172
Uzum	16902	19717	13278	19602
Tarvuz	3183	5646	5071	1084
Qovun	3820	4816	5425	6334
Mayiz	30529	32565	36216	42895
Karam	2075	2241	3752	4152
Bodring	19244	8698	10584	12699
Pomidor	10820	8695	11110	14637
Baqlajon	16227	11340	1544	17564
Bulg'or qalampiri	20474	15126	14875	22555
Qovoq	2348	3507	3845	5124
Sabzi	2073	4062	2918	4067
Sarimsoq	22186	19506	20941	19269
Piyoz	2081	1914	3380	5025
Kartoshka	4033	3985	4205	4538
Loviya	12960	13359	13359	16493
No'xot	12036	14671	18172	21609
Mosh	11768	12426	13199	14005
Shakar	7360	8197	11906	13872

Manba: Namangan viloyati Statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzilgan.

Ko'rinib turibdiki oxirgi 4 yildagi qishloq xo'jalik mahsulotlarini o'rtacha narxlar ko'rinib turibdi, unga ko'ra guruch 2020-yilda 10092 so'mni 2023-yilga kelib bu ko'rsatkich 18367 so'mni tashkil qilib turibdi va albatta har bir mahsulotda o'sish bor, bu esa sohani rivojlantirish asos bo'la oladi. Agrar sektorda fermer va dehqon xo'jaliklarining mahsulot miqdori va ishlab chiqarishdagi ulushlari ortib borishi kerak bo'lsa, ayniqsa, iste'mol bozorini kartoshka, sabzavot va turli xil mevalar bilan ta'minlashda ularning hissasi juda katta bo'lishi lozim ^[5].

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston o'zining qishloq xo'jaligi sektorini yuqori mahsulдорlik va barqarorlikni ta'minlash maqsadida qayta shakllantirish uchun noyob imkoniyatni taqdim etuvchi hal qiluvchi pallada turibdi. Strategik investitsiyalar va hamkorlikdagi sa'y-harakatlar transformativ o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. Qishloq xo'jaligi muhitini innovatsiyalar va samaradorlik bilan kuchaytirishda texnologik yutuqlarni qo'llash juda muhim. Ilmiy-tadqiqot va ta'limni rag'batlantirish fermerlarga bilim va ko'nikmalarni yanada kengaytiradi, barqaror sektorga asos yaratadi.

Qo'llab-quvvatlovchi siyosat o'sish va rivojlanish uchun asos bo'lib, markaziy rol o'ynaydi. Qishloq xo'jaligida innovatsiyalar va tadbirkorlik uchun qulay muhitni yaratish orqali O'zbekiston fermer jamoalarining barcha imkoniyatlarini ochib berishi mumkin. Bunday kompleks yondashuv nafaqat qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining ko'payishini va'da qiladi, balki o'zgarib boruvchi muammolarga nisbatan sektorning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlaydi.

Bu safarda millatning har tomonlama rivojlanishga intilishi muhim o'rin tutadi. O'zbekiston qishloq xo'jaligi muhitini o'zgartirish nafaqat ishlab chiqarish, balki farovonlikni oshirish, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan. Ushbu qarash kelajak avlodlar uchun gullab-yashnayotgan merosni ta'minlashga qaratilgan. Birgalikda sa'y-harakatlar va kelajakka intilish bilan O'zbekiston qishloq xo'jaligida yanada farovon va barqaror kelajak sari yo'lni belgilay oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. R.A.Alimov, M.T.Sagdinov, B.A.Adilov.Hasanova N "Qishloq xo'jalik mahsulotlarining biokimyosi"
2. Nurmatov N.J, Roziyev.O.A, Gulmatov.J.Q, Berdiyev.S.R "Qishloq xo'jalik iqtisodiyoti" O'quv qo'llanma<<Tafakkur Nashriyoti>> Toshkent -2011, 304b
3. A.Abdug'aniyev "Qishloq xo'jalik iqtisodiyoti"-ADIB NASHIRYOTI-2011
4. N.J.NURMATOV,O.A.ROZIYEV "Qishloq xo'jalik iqtisodiyoti" tashakkur nashiyoti -2011
5. Namangan viloyati Statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida. (<https://namstat.uz/uz/>)
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi ma'lumotlari asosida
7. O'zbekiston Respublikasi raqamli texnologiyalar vazirligi web sayti ma'lumotlari asosida(<https://digital.uz/>)
8. Raqamli hukumat loyihalarini boshqarish markazi web sayti ma'lumotlari asosida (<https://e-gov.uz/>)
9. O'zbekiston Milliy Axborot agentligi rasmiy veb sayti(<https://uza.uz/uz>)
10. Namangan viloyati Hokimligi rasmiy veb sayti (<https://www.namangan.uz/uz/>)

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.